

[illegible]

Kommunikationsforum illustrerede de nye ord med denne collage.

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt.

Oplag: 800 eksemplarer.

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
FOR MODERSMÅL-SELKABETS MEDIER:
Jørgen Christian Wind Nielsen

REDAKTØR FOR SPROG & SAMFUND:
Michael Blædel
Lyngfeldtsvej 17,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
michael@blaedel.dk

LAYOUT:
Martin Sand Pæevatalu

REPRO OG TRYK:
Clausen grafik
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Medlemskontingent 250 kr.
(portogebyr – udlandet: 76 kr.)

Giro (netbank: reg.nr. 9570) kt.nr. 667 6901
CVR-nr. 7682-4215

Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 103 5729

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk
Facebook: Modersmål-Selskabet

MODERSMÅL-SELKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen,
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 2035 8675, e-post: jcn@modersmaalselskabet.dk

NÆSTFORMAND:

Cand.oecon. Henrik Munck,
tlf. 4495 2243, e-post: hm@modersmaalselskabet.dk

KASSERER:

Cand.stat. Kirsten Fenger,
Skandrups Allé 37, Hareskov, 3500 Værløse,
tlf. 4498 1650, e-post: kf@modersmaalselskabet.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Ph.d. Irina Bjørnø,
tlf. 4038 4284, e-post: goldenlife@mail.dk

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
tlf. 6095 8802, e-post: ic@modersmaalselskabet.dk

Mag.art. Adam Hyllested,
tlf. 3537 7730, e-post: adamh@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
tlf. 4585 7644, e-post: gtl@modersmaalselskabet.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
tlf. 3828 6648, e-post: ct@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Ulla Susanne Weinreich,
tlf. 3537 2037, e-post: usw@modersmaalselskabet.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Lektor Niels Bjerring
tlf. 3871 1790

Adresseændringer bedes meddelt til sekretariatet.

MODERSMÅL-SELKABETS SEKRETARIAT:

Pia Wind
tlf. 2028 8609, e-post: sek@modersmaalselskabet.dk

Dansk fra alle vinkler

Planerne for det store ambitiøse værk om dansk sproghistorie

AF HENRIK MUNCK

Alle sprogelskere kan glæde sig til, at der snart kommer et mammutværk om det danske sprogs historie. Sløret blev løftet, da den ledende redaktør *Ebba Hjorth* delagtiggjorde tilhørerne i projektplanerne ved Modersmål-Selskabets medlemsmøde den 18. februar. Stilfærdigt remsede hun enkelthederne op for de planlagte 6 bind på godt 2.500 sider, hvor 84 eksperter inden for hver deres forskningsfelt sammen vil give en historisk gennemgang af alle hjørner af det danske sprog.

Forsamlingen lyttede nærmest åndeløst og måbende, fordi projektet ikke nøjes med 6 emneopdelte bind, der fortæller om udviklingen fra danske runeindskrifter til engelskpåvirket indvandrer-sprog, men også vil omhandle sproget som identitetsbegreb i og uden for Danmark og i samspil med

andre sprog. Hertil vil komme en hjemmeside med gratis adgang, som vil give mulighed for ajourføringer og opsamling af overskydende stof samtidig med den ekstra dimension: at kunne gengive talte sprog og levende billeder.

Centralt i værket står en række tværgående historiske behandlinger af emner som udtale, retskrivning, ordforråd og grammatik samt sociologiske fremstillinger, som sætter de sproglige udviklinger ind i en forståelig ramme. Desuden vil værket rumme en præsentation af teorier omkring sprogenes indbyrdes slægtskab, udvikling og udbredelse samt en sproghistoriens sproghistorie. For at gøre det overkommeligt at behandle udviklingen i forfatterens dansk og ændringerne i deres stil, skrift og tale, har redaktionen gennem et rundspørge indsnævret

kredsen af forfattere som eksempler til 25, der går fra Anders Sørensen Vedel til Benny Andersen.

Værkets målgruppe strækker sig lige fra gymnasieelever og studerende til sproginteresserede og forskere. For redaktionen er det en udfordring at forene eksperternes sprog med det forståelige for den almene interesserede. Dette bestræbes bl.a. ved at gøre værket indbydende og varieret ved at bruge en fjerdedel af sidetallet til eksempler og illustrationer.

Det er Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, som står bag projektet Dansk Sproghistorie, der siden projektets start i 2003 har været støttet økonomisk af Carlsbergfondet. Redaktionen består foruden af den ledende redaktør *Ebba Hjorth* af professorerne *Bent Jørgensen* og *Henrik Galberg Jacobsen* samt seniorredaktør *Birgitte Jacobsen*.

I sin velkomst kunne Modersmål-Selskabets næstformand *Henrik Munck* som fungerende formand henvise til, at Selskabets februar-møde traditionelt holdes i forbindelse med den internationale modersmålsdag, og at mødets emne havde en naturlig relation hertil på baggrund af det danske sprogs historiske samspil med mange fremmedsprog.

Ebba Hjorths præsentation af projektet blev suppleret med eksempler fra bl.a. guldhornene og Jammersminde, inden mødet efter en pause med forfriskninger blev fortsat med et oplæg ved bestyrelsesmedlem *Adam Hyllested*. Som sprogforsker ved Københavns Universitet er han blandt de eksperter, som bidrager til Dansk Sproghistorie med et kapitel om „Det danske sprogs slægtskab med andre sprog“.

Adam Hyllested gav levende eksempler på de forskningsmæssige udfordringer, der kræves ved en analyse af sproglige slægtskaber. Forskningen indebærer tilbageblik i andre sprogs historie og sammenligninger af både lydmæssige og bogstavmæssige ordgengivelser med sontring mellem sande og falske slægtskaber. Opgaven kompliceres af, at de enkelte sprog løbende forandrer sig, og Adam Hyllested illustrerede sit oplæg med ordeksampler hentet fra både latin, portugisisk, armensk, oldengelsk, jysk og dansk.

Samtidig fører analysen over i nødvendige definitioner af, hvornår der er tale om et sprog. Kan de over 5.000 sprog i verden føres tilbage til det samme udgangspunkt i Mosebogens Babelstårn, i græsk og hebraisk? Hvor går sontringen mellem et

sprog og en dialekt? Er det de nationale grænser, som betinger svensk som et sprog og sønderjysk som en dialekt? Et sprog kan variere fra landsby til landsby, men hvor mange landsbyer skal man væk, før det kan kaldes en dialekt med dertil flydende grænser?

Med sit møde om Dansk Sproghistorie levede Modersmål-Selskabet op til anden del af sin formålsparagraf, der pålægger Selskabet at formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog. Det var i 1993, at Modersmål-Selskabets årbog havde titlen „Dansk i tusind år“ og var en art sprogets kulturhistorie forfattet af sprogforsker Allan Karker. Bogen blev så efter-

spurgt, at den blev genoptrykt i 2003 og udvidet til 282 sider med et kapitel om fremtidsudsigterne for det danske sprog. Ekstraoplaget på 1.500 eksemplarer er for længst udsolgt.

Læs meget mere om Dansk Sproghistorie på Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs hjemmeside: www.dsl.dk/sprog/sprogets-historie/dansk-sprog-historie og se 6 minutters videoklip fra debatmødet på www.youtube.com/dansk_sproghistorie_modersmaalsdag.

Foto: Kaj Gøgsig

En hyldest til hedengangne ord

Lærerstuderende Alex Carving Ahn, Silkeborg, har sendt denne tekst, der rummer nogle af de ord, der er på vej ud af sproget. Læserne kan øve sig på at finde dem og sende løsningen til redaktionen.

En solbeskinnet dag kom en ældre mand kørende i sin droske. Langs vejen stod en hjord af mennesker, der var fortørnede over hans formåen: Hvordan kunne han, den hovne gnom, få styr over hestene? Bramfrit råbte de op til ham: „Det burde du ikke kunne! Du skulle køre i hyrevogn i stedet.“ Men det havde den ældre mand slet ikke penge til. Konen fik nemlig en klækkelig sum husholdningspenge, og selv om manden havde tilbudt hende sin livrem – hendes portemonnæ var nemlig særdeles tung – blev hun olm og begrundede det med, at hendes overalls sagtens kunne bære pengene. Når hun nævnte det, skuttede han sig og skammede sig over, at hans bryske kone skulle ligne sådan en lazaron, men det skulle han vist ikke sige for højt, for så kunne hun finde på at råbe pappenhejmer efter ham. Det var allerede sket en enkelt gang før – of-fentligt! Ja, det gik ikke altid lige godt i det lille hjem, og de senere år var det da også blevet sjældnere og sjældnere, at det trak op til en hyrdetime – mest på grund

af mandens højde og konens stadigt voksende figur. Nu blev mandens tanker afbrudt af hjordens opvigleri. Dette blev dog ikke en hæmsko for mandens gøremål: Han skulle ind til den lokale isenkræmmer. Han steg af vognen, samlede sit pikpak og kom til at ærgre sig over, at han ikke havde fået en påtår, da han indsnuste ekspedientens kaffeånde. Manden ønskede at købe en manufakturvare. Ekspedienten grinede og afslog. „Det er jo ikke tv-serien, „Matador“, det her,“ kommenterede han. „Her kan der ikke købes tekstiler.“ Dette blev i takt med ekspedientens grynten og fremstammen af ordet, tekstil, snart en kæphest for manden, der i god tro var taget ind til byen for at købe en ny buksedragt til sin kone. Han irriteredes, men hørte pludselig Peter Bellis stemme lyde fra radioen i det fjerne. Med ét var alt glemt. Hverken konens grimme tøjstil og figur, hjordens utilbørlige bemærkninger eller ekspedientens skratten kunne forhindre ham i at nyde pigtråds-musikken og det gamle mundheld, som blev sunget ud: „Peter kan li’ „nam-nam“, men du kan stole trygt på ham ...“

PS: I næste nummer trykker vi listen. Læserne er velkomne til at gætte på antallet. (red.)

Årets ord

AF PIA JARVAD

Årets ord er en genre som begyndte at dukke op for knap 10 år siden. Inspirationen til dette kom fra tysksprogede lande som Tyskland, Østrig, Schweiz som i en årrække har haft udvælgelser af årets ord og udtryk. På tysk udkom en ordbog over århund-

redets „kerneord“, ord som år for år karakteriserede netop dette år; fx *atombombe* (1945), *kreditkort* (sluttresseerne), *fastfood* (1971), *nylonstrømpe* (sluttrediverne). Bogen hedder S. Krone og H. Walther: *Wörter die Geschichte machten. Schlüsselbegriffe des 20. Jahrhunderts*, 2001. Selv om bogen beskriver tyske forhold, er der, som eksemplerne viser, stor lighed med danske forhold. 2000-årets nye ord (eller ord som er slået igennem i 2000) er fx disse ord i dansk udgave: *BSE-krise* (*BSE-Krise*), *greencard* (*Greencard*), *sms* (*SMS*), *kamphund* (*Kampfhund*), *bigbrotherhus* (*Big-Brother-Haus*).

Først herhjemme var sprogudvalget Mål og Mæle i 2006, som det kan ses nedenfor. Mange ord er blevet kåret, både gamle ord (fx *lømmelpakke* af Mål og Mæle og DRs Sproglaboratoriet i 2009, men det er i hvert fald fra 2000), og helt nye (fx *akutjob* af Mål og Mæle i 2012), og ord som forsvandt lige så hurtigt som de dukkede op (fx *vuvuzela* af både Mål og Mæle og DR i 2000). Fælles for arrangørerne af kåringerne har været at årets ord ikke nødvendigvis skulle være nye ord, men derimod være fremtrædende i året. Der er også et ønske om at hovedbidragyderne til forslagene skulle være i Mål og Mæles tilfælde læserne, hos DR lytterne. For Mål og Mæle var dommerne redaktørerne, altså fagfolk, mens det for DRs vedkommende var repræsentanter for medierne, sprogprogrammet Sproglaboratoriet og Dansk Sprognævnets direktør. I den norske liste er forslagene menige nordmænds, mens dommerne definerede bestemte kriterier for udvælgelsen og det endelige ord.

	M&M Årets ord	M&M Årets vending	DR1, Sprog- laboratoriet	Norsk språkråd
2006	ommer			
2007	klima- ministerium	varme hænder		
2008	udlændingesservice	Ritts billige boliger		finanskrise
2009	lømmelpakke	jo, vi kan	lømmelpakke	svineinfluenza
2010	askeramnt		vuvuzela	oksefast/askefast
2011	arabisk forår		arabisk forår	rosetog ¹
2012	akutjob		stenalderkost	å nave (naving) ²
2013			undskyld	sakte-tv ³
2014			MobilePay	framandkrigar/fremmedkriger ⁴

¹Ordet opstod i dagene efter Anders Breiviks myrderier på Utøya 22. juli 2011 hvor der blev arrangeret optog med roser over hele landet.

²At nave, naving er dannet til institutionen Nav, „Ny Arbejds- og Velferdsforvaltning“, en norsk myndighed dannet ved at arbejdsløshedskasse, arbejdsformidling og kommunernes socialtjeneste blev slået sammen i 2006. Der er et NAV-kontor

i hver kommune i Norge. Ordet betyder 'at få bidrag, eller slå plad på statens regning'.

³Tv-programmer som filmer minut for minut en længerevarende begivenhed. Foreløbig har man fx disse: VM i sjakk, Bergensbanen minutt for minutt, og Norsk tv planlægger flere.

⁴Svarer til syrienskriger på dansk

Årets ord i DR 2014

DR1 kårede i år ikke blot årets ord, men havde udvidet det til at have 4 kategorier for året der gik: årets ord, vending, nyt ord og øvord. Hvordan kategorierne sådan nærmere er defineret, gav man besked om i radio-programmet Sproglaboratoriet som opfordrede lytterne til at indsende forslag. I en teaser skrev man at årets nye ord er et ord vi ikke før har set i dansk, som for eksempel *spornoseksuel*. Årets vending er en sætning, der har været citeret igen og igen – her kunne man nævne historiske udtalelser som *der er ikke fejlet noget ind under gulvtæppet* eller *man har et standpunkt, til man tager et nyt*. Årets øvord er det ord, som gør mange danskere trætte, når de hører det. Selve årets ord blev karakteriseret ved at det var det ord som alle vil huske og finde karakteristisk for netop dette år. Per Vers, modtager af Modersmål-Prisen 2014, lavede på basis af udvalgte ord fra 2008-14 en rap i en video som blev lagt ud på Facebook og YouTube, og elevmateriale blev sendt til en række efterskoler og 10. klasser rundt om i landet med opfordring om at indsende forslag.

To nye kategorier blev sent i forløbet oprettet, *skønne ord* og *ghettodanske ord*, og til disse to kategorier har der således ikke været almen tilgang til at komme med forslag, men til finalen var der 4 ord i hver af de to grupper, nemlig samme antal som i de andre grupper, mens kategorien årets ord blev udnævnt til en overkategori med 12 ordforslag.

Selve kategorien årets ord fik langt de fleste forslag, fra *akavet* over *fiskesnask* til *vækste*, 121 forskellige ord, øvord 29, vendingerne 17, nye ord 15. Karakteristisk er det for ordene i kategorien årets ord at de er substantiver, betegner håndgribelige ting og fænomener og refererer således direkte til den virkelige verden, fx *app*, *byhave*, *deleøkonomi*, *demokratur*, *digital borger*, *dimensionering*, *drone*, *kogræsserforening*, *racisme*, *selfie*. De relativt få eksempler på ordklasserne verber og adjektiver får ofte et ord med på vejen fra indsenderen som gerne udtrykker negativitet om ordet. I sådanne tilfælde er ordet indsendt fordi man ikke kan lide det, fordi det er et modeord, et ord der erstatter et (godt) gammelt ord eller er typisk for en gruppe som man

ikke sympatiserer med, fx *knokle* „der er ingen der arbejder mere, alle knokler ifølge politikerne“, *vækste* „bruges i medier og af politikere“. Disse ord er i sig selv ikke dårlige for indsenderen, det er ordbrugeren som vedkommende ikke kan lide, og der sker en overføring af usympati overfor en ordbruger til selve ordet. Mange af de ord som er karakteriseret negativt er verber, men også adjektiver eller adverbier, fx *episk* „fejl-oversættelse af epic“, *faktisk* „bruges uafladeligt“, mens substantiverne tages der ikke så ofte afstand fra, jf. dog *bagkatalog*:

Ordet er stormet frem i medierne i 2014. Studieværter taler uafladeligt om „dette nummer er fra fx Kim Larsens bagkatalog“. Hvad i himlens navn er et bagkatalog? Findes der et forkatalog?

Den negative holdning er både rettet mod ordet som eksemplerne viser, og mod det ordet står for, altså selve sagen, fx om ordet *jingle*:

„den er irriterende og støjende, og stjæler tid fra de programmer, den omkranser på DR P1.“

Og indsenderen bruger lejligheden til at klage over DR P1s brug af jingler, ikke til at give et forslag til årets ord.

Blandt årets ord og årets nye ord er der påfaldende lidt negativitet overfor engelske ord, noget som der ellers ofte er. 17 % af de foreslåede ord er lånt fra engelsk, og i forhold til antallet af ord i ordforrådet som helhed er det ganske mange idet man regner med at der er 2,5 % (som i Nudansk Ordbog, 2011), mens der i forhold til nye ord (som i Nye ord på nettet) er 34 %.

Der udtrykkes ikke megen glæde ved ordene, det er politikernes og mediernes sprog som fremhæves som negativt. Kun to eksempler blandt alle disse forslag er indsendt fordi de er gode. Det ene er *oldschool*:

„Et præcist ord for noget som er „out“, hvilket sker lynhurtigt i dag. Det er også et lidt sjovt ord, som man hører af og til.“ Og det andet er *droneforældre*:

„Ordet anser jeg for en værdig afløser for de tidligere curling- eller helikopterforældre.“

Der er to typer indsendere, de ganske almindelige daglige lyttere til programmet og en række skoleklasser som har været i sproglig aktivitet i forbindelse med kåringen. De unge har indsendt: *akavet*, *ebola*,

fiskesnask, forrudetøs, G „gangster“, kodylt, lurendrejer, musikmatros, røvfirkant, trøffelgris, twerkdronning, tøffelheld, voldssprødt – det er ikke til at gennemskue hvorfor disse er bragt i forslag, men fælles er det dog at de ikke som de voksne indsendere belaster ordene med negative konnotationer.

Årets ord blev udvalgt mellem 12 ord som dommerne på forhånd havde indskrænket det store felt til: *byhave, digital borger, ebola, girafgate, hverdagssexisme, inklusion, konkurrencestat, madspild, MobilePay, nødløgn, regnbueaktivist, retænke*, vinderordet blev – tada – *dada* – navnet på appen MobilePay fra Danske Bank. Appen gør det muligt at overføre penge til andre via mobiltelefonen.

De andre kategorier

Årets nye ord blev *spornoseksuel* „som udover den livsstil som kombinerer sport, porno og metrosexualitet“, årets vending blev *på den lange bane*, det ghetto-danske ord blev *shabab/shababe* „ven/veninde“, øvordet blev *bum „punktum“*, og det skønneste ord i år var

søstjernemel“ mel til fiske- og hønseopdræt, fremstillet af søstjerner“.

Sprognævnets liste over nye ord i 2014

Sprognævnet har som tidligere år lavet en liste over de nye ord som er dukket op eller slået igennem i årets løb. Den kan ses på nævnets hjemmeside på denne adresse: <http://www.dsn.dk/nyt/nyheder/nyordsliste-2014>. Den er udarbejdet af nævnets nyordsgruppe som består af Margrethe Heidemann Andersen, Jørgen Nørby Jensen og mig selv. Her finder man beskrevet 27 forskellige ord fra *bikinibro, bikinibridge* (2014) „skønhedsideal hvor piger stræber efter at være så tynde at bikinitrusserne kun hviler på hoftebenene således at der dannes et mellemrum mellem bikinien og den nedre del af maven“ over *normcore* (2014) „mode der går ud på at være så almindelig som muligt“ til *skraldetragt* (2014, med sporadisk brug fra 2011) „skraldespand med stor åbning som er placeret i en bils vindueshøjde“. De fleste af ordene er nu også med i Nye ord på nettet: <http://www.dsn.dk/noid>.

Svensk guld i mund

AF HENRIK MUNCK

Mens Modersmål-Selskabet siden 1980 har behandlet sproglige temaer i årbøger, har Selskabets svenske søsterorganisation Språkförsvaret med års mellemrum udgivet antologier om den svenske sproglov (*Svenskan – ett språk att äga, älska och ärva*), sprogvvalg og markedsføring

(*Såld på engelska?*) og nu senest rødder og relationer til det svenske sprog (*Guld i strupen?*). Ikke mindre end 20 forfattere beretter om deres tilgang til sproget som værktøj, modersmål og indvandrersprog, en skare kvinder og mænd spredt over alder, erhverv og nationalitet. Annemarie Krarup skriver om en danskers

kærlighed til Sverige og det svenske sprog, og norske Finn-Erik Vinje har personlige refleksioner over samliv med det svenske sprog fra en lillebrors synspunkt. På lignende måde rummer bogens øvrige bidrag meget personlige oplevelser med sproget, men samtidig også aktuelle betragtninger over det svenske sprogs tilstand og vilkår. Fx behandles det finsksvenske samspil i flere bidrag, der peger på problemerne omkring tosprogethed og minoritetsrelationer. Bogens sidste bidrag er skrevet af Birgitta Agazzi med livslang erfaring fra det svenske Sprognævn og Sprogråd og med speciale i nordisk samarbejde. Hun kalder sit indlæg „Svenskan rikare än du tror“ og slutter sin hyldelse til modersmålene i Norden med ordene: – *Du skal värne modersmålet, för ellers er der ingen andre som gør det!*

Den Danske Begrebsordbog

AF LORÁND-LEVENTE PÁLFI

Den Danske Begrebsordbog, herefter DDB, kodificerer i alt ca. 112.000 forskellige ord og udtryk, heraf ca. 30.000 flerordsforbindelser (jf. værkets indledning, s. 7). Ordforrådet i DDB „stammer for langt størstepartens vedkommende fra *Den Danske Ordbog*, men er suppleret med ca. 5.000 ord og udtryk, heraf ca. 1.300 proprier (primært navne på lande, hovedstæder og danske byer)“. (ibid., s. 7) Indekset indeholder ca. 83.000 opslagsord og ca. 22.000 underopslagsord i form af flerordsudtryk (ibid., s. 10).

Begejstringen for DDB har været stor. Værket er blevet anmeldt positivt i både landsdækkende dagblade og lokalaviser, været genstand for hyldest i radioen (P1, 2. og 6. februar 2015), på tv (DR1, Aftenshowet, 3. februar 2015) og har i løbet af kort tid nået femtepladsen på Arnold Buscks bestsellerliste i kategorien faglitteratur. Henrykkelsen er forståelig: DDB er for det første et ualmindeligt smukt bogværk, for det andet overflødiggør den muligvis samtlige danske synonymordbøger fra nyere tid. Jeg vil nødig ødelægge den gode stemning, men i modsætning til andre anmeldere (f.eks. Morten Mikkelsen i *Kristeligt Dagblad* 5. februar 2015), synes jeg, det er beklageligt, at DDB ikke er blevet større. De tilsvarende tyske og engelske begrebsordbøger er næsten dobbelt så store. At DDB skulle være et udtryk for „hele vores verdensforståelse samlet i en bog“ (op.cit.), er simpelthen forkert. Og gudskelov for det ... thi da ville vi leve i en fattig og sølle verden. ODS, dvs. *Ordbog over det danske Sprog* bind 1–28 (1918–1956), samt tillæg bind 1–5 (1992–2005) kodificerer tilsammen ca. 290.000 forskellige ord inkl. afledninger og sammensætninger, og der er meget, der ikke er med i ODS, bl.a. utallige fremmedord.

Hvis der er to dokumenttyper inden for dansk leksikografi, der virkelig lader meget tilbage at ønske, så er det synonym- og fremmedordbogen. De kodificerer generelt alt for lidt leksik, dvs. ordstof, ord, flerordsenheder etc. DDB er rigtignok større end *Dansk Begrebsordbog* fra 1945 og større end alle hidtidige danske synony-

mordbøger, men specielt stor er den altså ikke. Tværtimod fastholder den en uheldig tradition, vi burde frigøre os fra.

Det er sandt, som Otto Carlsen siger (citeret af Morten Mikkelsen op.cit.), at et værk af DDB-typen i høj grad kan bidrage til at give „børn og unge“ – og voksne ikke at forglemme – et rigt og varieret ordforråd, men når Carlsen flere steder fremfører, at DDB er den bedste tesaurus i verden (et standpunkt, han tilmed skal være blevet støttet i af lektor Hans Götzsche), er det igen et tegn på, at begejstringen er løbet løbsk. Jeg ved ikke, hvad det er, Götzsche er lektor i, men håber det ikke er lingvistik, leksikografi eller nordisk filologi.

Den formentlig mest imponerende begrebsordbog i verden er *Historical Thesaurus of the Oxford English Dictionary* (2009); genudgivet med rettelser 2014; titlen forkortes HTOED. Dette værk har været undervejs i 45 år og fylder to meget tykke samt høje bind med i alt ca. 4.000 sider. Det bygger på først og fremmest den monumentale *Oxford English Dictionary* bind 1–20 (1989) samt tillæg, *Oxford English Dictionary Additions Series* bind 1–3 (1993–1997), og kodificerer over en halv million forskellige ord. Den dag, vi har en begrebsordbog på dansk, der bare er halvt så stor som HTOED, vil jeg stå klar med en messingblæser og deltage i fanfaren med oprigtig begejstring. Indtil da vil jeg blot glæde mig over, at jeg nu ikke længere behøver at hive fat i alle mine synonymordbøger, når jeg skal skrive eller oversætte en tekst, men kan nøjes med kun én.

Den Danske Begrebsordbog.

Hovedredaktør: Sanni

Nimb. Udgivet af Det

Danske Sprog- og

Litteraturselskab i

kommission på Syddansk

Universitetsforlag. 1. udg.,

2014 [2015]. Sider: 1397.

300 kr., efter 1. april 450 kr.

Ny kommadebat brudt ud

Jørn Lund vil godt give lidt personlig frihed i folks kommaterering

AF HENRIK MUNCK

Dansk Sprognævnets formand, professor *Jørn Lund* konstaterede ved årsskiftet, at den danske kommaterering sejler, og at han derfor ville foreslå Sprognævnets bestyrelse at revidere de gældende regler. Den såkaldte kommakrig om indførelse af „det nye komma“ sluttede med et kompromis, da Sprognævnet fra 1996 sidestillede det grammatiske „kryds og bolle“ komma (komma før og efter en ledsætning) med „det nye komma“ (kun komma efter en ledsætning), mens pausekommaet (markering af højtæltningspauser) blev afskaffet. Valgmuligheden skabte imidlertid mere forvirring end afklaring.

Svenskene har skåret kraftigt ned på kommaerne, islændingene har stort set udryddet dem, og nordmændene lever fint med det nye kommasystem, som danskerne ikke ville have. Kommakrigen rasede i Danmark indtil 1994, da Sprognævnet opgav at få danskerne til at elske det nye system og lavede en fusion af det grammatiske og det nye komma og gjorde det valgfrit at sætte komma foran ledsætninger.

Tilbage det oprindelige?

Opfinderen af det nye komma, professor *Henrik Galberg Jacobsen* foreslog i 2010 i forbindelse med sin doktordisputats om dansk retskrivning, at man enten helt dropper kommaerne (bortset fra opremsningskommaer), eller går tilbage til det oprindelige grammatiske komma og det pause-

komma, der røg ud af retskrivningsordbogen, da det nye komma blev lanceret.

Han ærgrer sig over, at man ikke ved retningsskrivningsreformen i 1948, hvor man bl.a. indførte bolle-ået og de små begyndelsesbogstaver som en nordisk reform i reaktion mod tysk, ikke samtidig afskaffede det grammatiske komma fælles med tyskerne til fordel for det frie engelske kommasystem.

Tilbage i 2010 sagde *Jørn Lund*: – Jeg går ind for nogle generelle afslapningsøvelser. Man vil gerne have ét kommasystem, og det har vi nu med en enkelt valgfrihed. Lad os da leve ganske fredeligt med det og give lidt personlig frihed i folks kommaterering. Måske skal kommaet ikke vægtes så højt i skolerne længere, og som symbol på sproglig korrekthed skal det nok svækkes lidt.

I et indlæg i Frederiksborg Amts Avis den 14. februar under overskriften „Ud med startkommaet“ har direktør, cand. mag. *Jane Hansen* fra Danske Sprogseminarer A/S opfordret til at følge Dansk Sprognævnets opfordring til ikke at sætte startkomma (dvs. komma før bisætninger). På basis af 20 års erfaring med undervisning i kommaer er hendes konklusion, at når det grammatiske „kryds og bolle“ komma fra 1918 endnu består, skyldes det, 1) at det ikke blev afskaffet i 1996, 2) at lærerne ikke har lært at fravælge startkommaet, og 3) at Sprognævnet og dets formand *Jørn Lund* ikke konsekvent følger egen anbefaling.

I Retskrivningsordbogens 4. udgave, der udkom i 2012, fylder Retskrivningsreglerne 154 af bogens 1.056 sider. Blandt reglerne § 1-62 handler §40-60 om tegnsætning og heraf §45-51 om kommaterering, hvor det indledningsvis præciseres, at reglerne med enkelte undtagelser er identisk med reglerne for traditionelt grammatisk komma, idet den afgørende undtagelse er, at det som hovedregel er valgfrit, om man vil sætte startkomma (dvs. komma før ledsætninger). I de tilfælde, hvor det er valgfrit, anbefales det, at man undlader at sætte dette komma, dvs. at man som hovedregel undlader at sætte startkomma foran *at, der, som* og *hv-ord (hvem, hvad, hvilken, hvornår, hvorfor osv. samt konjunktioner som når, da og fordi mv.*

Venligst tal kærligt!

Det danske sprog hærges af høflighedsforskrækkelse

AF ANNE MIDDELBOE CHRISTENSEN

„Venligst placer al håndbagage i bagagehylden over sæderne.“ „Venligst hold midtergangen fri for al bagage“. Sådan lyder stemmerne i det offentlige rum. Venligst mig her og venligst mig der ...

Stemmerne er til gengæld overhovedet ikke venlige. De er tydeligvis kamuflerede ordrer. Sprogbrugen med „venligst“ kommer selvfølgelig fra det engelske ord PLEASE, der er yderst effektivt som begyndelsesord i en sætning – sådan i stil med: „Please fasten your seat belt.“ På engelsk lyder det faktisk venligt. Men der går noget galt i det danske sprog, når „venligst“ anvendes som førsteord. Det hører hjemme MIDT i sætningen – som i „Hold venligst fast i hat og briller“.

Fuck Dem

Det danske sprog er tydeligvis temmelig kejtet, når det kommer til venlighed. Vi kan ikke helt finde ud af, hvad vi stiller op med den direkte tiltaleform til hinanden, når vi ikke kender hinanden. Måske hænger det sammen med, at vi ikke længere rigtigt kan sige „De“ til hinanden i det offentlige rum. I lighedens og demokratiets hellige navn må vi nu nøjes med „du“ og „I“. Men samtidig er venligheden tilsyneladende forsvundet.

Se bare i trafikken. Her ryger tonen hurtigt over i det aggressive, så kommunikationen reduceres til vendinger som „Fuck dig!“. Men okay. „Fuck Dem!“ ville nok alligevel være for selvmodsigende.

Ikke sige undskyld

Måske er danskerne bare blevet høflighedsforskrækkede. Da jeg på en togtur forleden ikke havde set, at jeg havde sat mig på et reserveret sæde, sagde jeg spontant „undskyld“ til manden, da han kom og krævede sit sæde. Men han så bare nedladende på mig og sagde koldt: „Du skal ikke sige undskyld. Du skal bare flytte dig.“ Med den bemærkning forsvandt al venlighed i kupéen. Manden ophævede reelt min mulighed for at tale høfligt tilbage til ham – og for overhovedet at sige noget.

Omvendt har mulighederne for at gøre sig positivt bemærket i det offentlige rum aldrig været større end

nu. Prøv bare at sige „Det var pænt af dig!“ til en person, der allernådigst flytter sig to centimeter for dig i metroen. Forundringen vil lamme personen – i hvert fald hvis vedkommende ikke har ørebøffer på.

Sluk så den mobil!

Teatrene er også offentlige sfærer, og mange teatre byder velkommen med en båndstemme. Sætningen „Vi vil gerne bede jer om at slukke jeres mobiltelefoner?“ lyder klart venligere end: „Venligst, sluk for mobiltelefonerne“. Men man kunne jo også bare udstede fællesordren med lidt humor: „Hvis I lægger mobilene i lommerne, så lader skuespillerne også deres telefoner blive i garderoben.“ Eller noget andet fra en muntre skuffe.

Med kærlighed

Englænderne er mestre i venlighed. Da jeg som ung au pair traskede rundt i „the streets of London“, kunne jeg knapt stå fortabt på et gadehjørne mere end ti sekunder. Så kom der altid en høflig englænder og spurgte, om han kunne hjælpe mig. Det bedste var dog, at englænderen næsten altid ville spørge sådan her:

„What can I do for you, love?“

Jeg var helt solgt. Tænk at kalde en tilfældig person på gaden for „elskede“ – eller i hvert fald for „kære“! Det er selvfølgelig en sprogdelikatesse af de sødeste, og det er også at smøre tykt på. Men det er egentlig mest af alt at være venlig.

Den kærlige omsorg i ordet „love“ er umiskendelig. Tænk hvis vi danskere byttede „venligst“ ud med „kærligst“. Tænk hvis ordrestemmen i den københavnske metro sagde:

„Kærligst hold afstand til dørene!“

Anne Middelboe Christensen er teateranmelder ved Dagbladet Information, underviser i Kulturjournalistik ved Københavns Universitet og indeholder af det poetiske projekt Middelboes Ordbutik.

Dansk i 1500-tallet

AF GEORG SØNDERGAARD

Vores viden om sprogets ældste historie er i sagens natur yderst begrænset. Fra middelalderen har vi – udover indirekte vidnesbyrd som f.eks. stednavne – kun enkelte håndskrifter i form af breve, notater og enkelte love. Kun et forsvindende mindretal af befolkningen havde mulighed for at læse og skrive. Det var der stort set kun kirkens folk der havde. Gennem middelalderen var der i Danmark ikke nogen form for undervisning. Det hele udviklede sig så langsomt at man næsten kan sige at samfundet i flere hundrede år stod stille. Det var et samfund med en overklasse af ringe omfang men med en uhyre magt som den delte med kirken og dens folk. I byerne residerede borgerskabet, som den gang kun udgjorde nogle få procent af den samlede befolkning.

1500-tallet betragtes almindeligvis som en overgangsperiode mellem middelalder og nyere tid. Omkring 1500 fandt en række afgørende begivenheder sted, noget som i sig selv var ret upåagtet men som viste sig at få stor betydning. Og set i et længere perspektiv var det der skete, faktisk skelsættende for udviklingen. Det drejer sig om tre forhold:

- bogtrykkerkunstens indførelse
- reformationen
- grundlæggelsen af Københavns Universitet

Der er en række sammenhænge mellem de tre forhold. Således kan man sige at reformationen og grundlæggelsen af Københavns Universitet ikke havde været mulig uden bogtrykket.

Omkring 1450 begyndte Johann Gutenberg i Mainz at fremstille enkelte, udskiftelige skrifttyper i metal. Ved fremstillingen af løse typer blev trykprocessen betydelig mere smidig, og resultatet var at antallet af trykte bøger forøgedes betydeligt. Bogtryk spredtes hurtigt over det meste af Europa; det antages, at der ved år 1500 var trykt ca. 40.000 forskellige bøger i et samlet antal af ca. ti millioner eksemplarer.

Bogtrykket har haft stor betydning for skriftsproget, og i løbet af 1500-tallet fik Danmark et betragteligt antal trykte publikationer. Det bidrog i høj grad

til den kulturelle vækkelse som var uden fortilfælde i Danmarks historie. Bogtrykket skabte en voldsom udvidelse af menneskelig viden og snilde.

De kirkelige forandringer kan ikke knyttes entydigt til nogen bestemt person eller ét bestemt forhold. Som Skautrup skriver: „Bruddet med katolicismen kom i Danmark hverken ovenfra gennem en enkelt statshandling eller nedenfra gennem en almindelig folkebevægelse. Reformationen er i sin begyndelse udgået fra mindre, lokale kredse, hvor mænd, der havde haft tilknytning til Luther og begivenhederne i Wittenberg og Worms, fandt god jordbund for den nye læres tanker. Den åndelige vækkelse i Danmark hører først og fremmest hjemme i borgerstanden, det samfundslag som i middelalderens seneste tid havde haft det rigeste liv og vist den største opladthed for de kulturelle fremskridt og strømninger. Ingen vil dog bestride at den betydeligste kraft bag revolutionen udgik fra Martin Luther, den tyske teolog der med sine teser mod den katolske kirke pådrog sig ikke blot pavens men også kejserens vrede så han blev lyst i band og erklæret fredløs.

Som noget afgørende nævner Skautrup også grundlæggelsen af Danmarks første Universitet. Når det får så vigtig en plads, er det fordi det jo bliver basis for meget af det der sker inden for dansk kulturliv selv om det absolut ingen betydning får for det danske sprog og dets udvikling. Men Danmark var jo på vej ind i en ny kultur, hvor lærdom og teknisk snilde var betingelsen for fremskridt. I mange større byer i Europa havde der i flere hundrede år været lærde skoler og universiteter. De ældste er fra 1100-tallet.

Af disse tre forhold var reformationens opgør med den katolske kirkes magt det mest afgørende. Hvor alt tidligere var blevet dikteret fra Rom, fik man nu lov til at udfolde sig på egne vilkår. Luthers tanker, som han havde formuleret dem i talrige skrifter, blev formidlet gennem flere danske personligheder. Blandt dem fremhæves *Hans Tausen* ofte som den vigtigste. Her skal også nævnes *Povl Helgesen* som gjorde en betydelig indsats. Nedenfor er der eksempler på *Christiern Pedersens* bidrag. Christiern Pedersen var en af refor-

mationstidens betydeligste forfattere. Hans indsats for dansk sprog og dansk retskrivning vil vi se eksempler på i det følgende. Endelig skal her nævnes *Peder Palladius*, Sjællands første lutherske biskop. Palladius blev af Chr. III udnævnt til at være den der skulle forestå opbygningen en luthersk

kirke i Danmark. Denne opgave løste han gennem forelæsninger, trykte skrifter og personlige kontakter. Som biskop besøgte han personligt alle Sjællands 390 kirker og deres præster.

Noget meget afgørende var at få udgivet en dansk bibel, en oversættelse af de hellige skrifter til dansk således at bibelens ord kunne udbredes til en betydelig større kreds end den latinske tekst havde muliggjort. Det var jo i fuld overensstemmelse med Luthers ideer.

For at illustrere sproget vises her den samme tekst i tre forskellige udformninger. Det er et lille stykke fra Jesu lignelse om arbejderne i vingården. Selvom teksterne er forskellige, illustrerer de ikke nogen sproglig udvikling. De forskelle der er mest påfaldende og som ses tydeligst ved sammenligning mellem det øverste og det nederste eksempel, er rent ortografiske. Dengang var der jo ingen regler for dansk retskrivning. Man kan se at der i disse år sker en vis fornyelse og ensretning af retskrivningen således at teksten i eksemplet fra 1550 er lettere for os at læse. Her er det spændende at lægge mærke til at visse vendinger er de samme i det øverste og det nederste eksempel, noget der kan tyde på Christiern Pedersens indflydelse på teksten i Christian IIIs bibel.

Sancti Luce

Oc hand sagde thennom thende lignelse / En mand haffde it figentred plantit vti sijn vjngard / oc

hand kom atspørendis fruct paa thet / oc icke fand / sagde hand til vjngardens mand / sæ vti tre aar er ieg kommit søgendis fruct paa thette figentred / oc ieg icke finder / aff huc thet . huor til skal thet staa paa iourden? Men thend suarendis sagde hannom / herre til stede thet end thette aar so lenge ieg foor graffuit om kring thet oc lagd møg / om thet tha wil bære fruct / bær thet icke / ther eftir aff hug thet.

Lukas 13. 6 – 9

*I Christiern II's ny testamente
Leipzig 1524*

Han sagde dem denne lignelse / En mand hafde plantet ith figen træ i sin vingaard / Han kom och lette ath fruct der paa / Oc fant ingen / Da sagde han till vingaards manden / See ieg haffuer kommet udi try aar och søct fructh aff dette figen træ / och fant ingen Hug det aff / Huor efter skal det hær staa paa iorden? Han suarede oc sagde Herre lad det en staa dette aar til ieg faar graffuit om det / och gødet det. Om det vil en da være frugt. Bær det icke da Saa hug det siden aff.

Lukas 13. 6 – 9

*I Christiern Pedersens ny testamente
Antwerpen 1529*

Oc hand sagde thennom denne Lignelse / Der haffde en it figen træ / som vaar plantet i hans Vingaard / oc hand kom oc lete at fruct derpaa / oc fant hende icke. Da sagde hand til Vingaardsmanden / See / Jeg er nu i try aar / huert aar kommen / oc lete efter fruct paa dette figen træ / oc finder hende icke / Hug thet aff / hui forhindrer det iourden? Da suarende hand / oc sagde til hannem / Herre / Lad det end bliffue dette aar / indtil ieg faar graffuit der om / oc møget det / om det vilde bære fruct/ kring thet oc lagd møg / om thet tha wil bære fruct / Vil thet icke / Saa hug det siden aff.

Lukas 13. 6 – 9

*I Christian III's Bibel
København 1550*

Min vej til det danske sprog

Om fru Danmark, flygtninge, kager og sølvskeer

AF IRINA BJØRNØ

Jeg husker tydeligt, hvordan jeg for første gang stod på Pile Allé foran en boligblok og ringede på dørklokken. På anden sal stod der en ældre, velklædt kvinde og trykkede på dørtelefonen, så hoveddøren blev åbnet. Jeg tog elevatoren op, og efter kort tid stod jeg foran hende. I døråbningen kunne jeg se en venlig, smilende dame, som vinkede til mig: „Kom ind, lille pus! Fryser du? Hvordan var din dag på skolen? Er alt, som det skal være?“ Strømmen af velartikulerede danske ord kom til mine ører som en ægte melodi på dansk. Nogle ord forstod jeg, andre forstod jeg ikke, men jeg prøvede at gætte.

Jeg var på Frederiksberg hos Elna Marie Jensen, én af mine første kontakter i Danmark. Hun var mor til Leif, som jeg boede sammen med. Hun var min kommende svigermor og min danske „vicevært“. Hun „viste“ mig vejen til den danske kultur, de danske værdier og de danske familietraditioner. Hun var altid velklædt, med en ren hvid bluse og en knælang, plisseret nederdel, og hun havde en lille,

Fru Jensens Kagebog

Belbook 2013-14

blå sløjfe om halsen. Hendes grå, naturligt krøllede hår var altid velfriseret, og hun brugte en fin, lyserød læbestift. Øjnene var smilende og himmelblå. Neglene var filede og lakerede. Hun bar nylonstrømper og havde nypudsede sko med en lille hæl. Hun talte venligt og duftede diskret af dyr parfume. Når det var koldt, brugte hun en blå jakke med en lille sølv Margrethe Marguerit på venstre revers. Fra lejligheden strømmede en skønt duft af nybagt kage, som for mig skabte en stemning af „hygge“. Hun var meget gæstfri og accepterede mig fuldstændigt

fra den første dag.

Jeg kom til Danmark, hendes land, og stjal hendes søn fra alle de kønne, danske kvinder. Men hun accepterede det. Til gengæld talte hun kun med mig på dansk fra vores allerførste møde. Kun rent og velartikuleret dansk. Sådan gjorde hun altid med flygtninge – og jeg var „flygtet“ til hendes land.

Jeg kom til hendes toværelses lejlighed i Pile Allé hver anden dag efter min danskundervisning på sprogskolen. Her blev jeg integreret og accep-

Når vi sammenligner med andre lande, er det fuldstændig absurd, hvor meget tid vi bruger på at diskutere komma i Danmark. Folk er ikke klar over, hvor lidt det betyder for læsevenligheden med de kommaer. Mit ønske vil være at afdramatisere omrødet. Brug kommaet sådan, så du kommunikerer bedst muligt.

*Professor ved Nordiske Studier og
Sprogvidenskab ved KU, Frans Gregersen
i Politiken den 6. januar 2015.*

Kommaet er noget, vi som sprogsamfund går og slår hinanden i hovedet med. Det er en sproglig myte, vi bliver ved at fortælle hinanden, at det er vigtigt at gå op i kommaet... Når vi laver videnskabelige undersøgelser og læsertest og den slags, kan vi se, at kommaet spiller en meget lille rolle.

*Sprogforsker Ruben Schachtenhaufen
i Politiken den 16. januar 2015.*

teret. Her blev jeg plejet og forkælet med te og de bedste danske kager og skønne danske historier. Hun viste mig mange fotoalbums med familiebilder. Hun bagte hver gang frisk kage til mig. Jeg har i hendes gæstfrie hjem smagt mange dejlige kager: klejner, jødekager, søsterkage, kringler. Altid veltilberedte og velsmagende. Hun var – og er – for mig „Fru Danmark“ selv: velklædt, venlig, livsnyder og hjælpsom. Da jeg mødte hende, var hun firs år gammel, og jeg var så heldig at kende hende i tre år af hendes og mit liv. Hun døde tre dage efter mit bryllup med Leif, hendes ældste søn.

Hun døde faktisk på grund af sine evige „gode gerninger“. Hun skulle hjælpe sin gamle veninde på halvfems med at flytte til en ny lejlighed og blev forkølet i den mørke og isnende kolde novemberaften. På hospitalet, hvor jeg besøgte hende, gik hun rundt og hjalp andre i stedet for at passe på sig selv. Det kunne hun nemlig ikke. Derfor døde hun på Frederiksberg Hospital tre dage efter vores bryllup og blev bisat fra den skønne Frederiksberg Kirke, kun 500 meter fra hendes lejlighed på Pile Allé.

Jeg husker tydeligt, hvordan hun lå i kisten i det kolde kapel klædt i sin nye, røde kjole og de røde sko, hun havde købt specielt til vores bryllup. Men hun nåede aldrig at være med til vielsen i Køge Kirke.

Efter bisættelsen var alle familiemedlemmer samlet i Pile Allé, men ikke til gravøl, som danske traditioner siger, men til te og kager. Hun havde

allerede bagt sine skønne juleklejner og lagt dem i Irmas blå dåse med blødt papir mellem hvert lag. De kager spiste vi i hendes egen lejlighed i Pile Allé efter bisættelsen. Alle mærkede, at hun var „med“ gennem kageduft, billeder på væggene og hendes usynlige venlighed. Hun var og er i mit hjerte. Nu har jeg været gift i tyve år, og jeg kan kalde mig „ny-dansker“, men hun er stadigvæk for mig den rigtige „Fru Danmark“.

Efter den sidste forårsrengøring fandt jeg hendes opskriftsbog – håndskrevet og med mange af de oprindelige kageopskrifter, som fru Elna Marie Jensen samlede og bagte hele livet igennem. Hun skrev tydeligt navnene på de kvinder, som delte deres kageopskrifter og bagehemmeligheder med hende. Nogle gange tilføjede hun sine egne, korte bemærkninger, andre gange skrev hun bare „den bedste“.

Jeg har besluttet at udgive hendes bog med de gamle, danske kageopskrifter fra min kære svigermor, fru Jensen. Nu er bogen færdig og tilgængelig. Ikke kun for de mange danske kageelskere, men også for alle de nye, meget forskellige mennesker, som bor her i Danmark. 300.000 mennesker er flyttet til Danmark, siden jeg kom hertil. Der kommer mennesker fra hele verden, men jeg er sikker på, at de synes godt om det danske kagebord. Søde sager er god „lim“ mellem mennesker – uanset deres kultur og oprindelse. Kager og kærlighed er lavet af det samme stof.

Med fejlagtig, kommasætning, kan, hjernen jo, ikke finde, rundt i hvad der bliver skrevet hvorfor det bliver et virvar af læseindtryk som til sidst skaber en ultimativ forvirring for læseren, der opgivende, må lægge, en længere, tekst fra sig, da teksten, praktisk, talt er umulig at læse.

*Jurastuderende Simone Ritter
i Politiken den 26. januar 2015.*

Kommaets funktion er at vise hvad der skal adskilles, og hvad der hører sammen i meningsshelheder, så vi lettere kan forstå indholdet. Komma hjælper os altså med at forstå indholdet i sætninger. Det er valgfrit om man vil sætte startkomma, dvs. komma foran ledsætninger. Man bør bare vælge det samme princip i hele sin tekst.

*Det første af 4 punkter
i Dansk Sprognævns anbefaling.*

POST

PP

DANMARK

Modersmål-Selskabet indbyder til Debatmøde og Generalforsamling

Mandag den 11. maj kl. 17 i
Valby Kulturhus ved Toftegårds Plads i København,
Valgårdsvej 4, 2500 Valby.

Udtale kontra retskrivning

Modersmål-Selskabet arbejder for retstavning med baggrund i Retskrivningsordbogen og for klar og tydelig udtale som modvægt til mumle-dansk, selv om Selskabet erkender, at dansk er et levende sprog, hvor udtalen fjerner sig fra retskrivningen. Alligevel er det lidt af en udfordring, når Selskabet nu inviterer en foredragsholder, som erklærer, at „sjuskeri skader ikke sproget“, og som endda har udformet „regler for sjuskeri i det danske talesprog“.

Det drejer sig om cand.mag. i lingvistik **Ruben Schachtenhaufen**, der er ekstern lektor på Københavns Universitet, og som i 2013 skrev en ph.d. afhandling om „Udtale og retskrivning“. Han undersøgte 10 timers udtale og registrerede hver eneste af 300.000 sproglydes udtale i forhold til stavemåden; konklusionen var at omtrent hver femte sproglyd reduceres, både hos yngre og ældre talere – altså udbredt utydelig udtale. Alle kan glæde sig til et spændende oplæg og en udfordrende debat, ikke mindst på baggrund af, at **Ruben Schachtenhaufen** i 2014 var blandt de otte, som vandt årets PH.D.CUP i god forskningsformidling.

**Der er gratis adgang for alle interesserede.
I pausen mellem foredraget og generalforsamlingen
serveres en forfriskning.**

Ordinær generalforsamling 2015

Dagsorden: 1. Valg af dirigent. 2. Bestyrelsens beretning. 3. Aflæggelse af revideret årsregnskab. 4. Fastsættelse af kontingent for det flg. kalenderår. 5. Indkomne forslag. 6. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter. 7. Valg af revisor og revisorsuppleant. 8. Eventuelt.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, må være kommet frem til formanden senest den 27. april.

AFSENDER
MODERSMÅL-SELKABET
Wind
Mylus Erichsens Allé 27
2900 Hellerup

Returneres ved varig adresseændring

B